



Landsbygds-
nätverket

för den gemensamma jordbrukspolitiken,
fiske och vattenbruk samt landsbygdsutveckling

Ökad Jämställdhet inom de Gröna Näringarna

Ett inspel från Landsbygdsnätverkets utförargrupp om Jämställdhet inom CAP
inför kommande planperiod



Medfinansieras av
Europeiska unionen



Hur kan jämställdhet främjas och integreras i den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027?

Jordbruket står inför stora utmaningar. För att nå en hållbar och attraktiv sektor krävs att både kvinnor och män har likvärdiga möjligheter att delta och utvecklas i näringen. Mot bakgrund av detta fick Landsbygdsnätverket i början av 2025 en förfrågan från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet om att bidra med inspel kring hur jämställdhet kan främjas under kommande period av den gemensamma jordbrukspolitiken. Förfrågan togs omhand av Landsbygdsnätverkets nybildade utförargrupp för jämställdhetsfrågor, som valde att använda workshop som metod för att samla in idéer och tankar från externa aktörer. Inbjudan till workshopen gick ut till utvalda personer bland branschorganisationer, jordbrukare, forskare, representanter från myndigheter med flera. I bilaga 1 listas deltagarna i utförargruppen samt deltagarna vid workshopen.

Ett förberedande material skickades ut till deltagarna, se bilaga 2, i syfte att ge deltagarna viss förkunskap och för att rama in diskussionerna. Vid workshopen fick deltagarna en kort presentation och delades sedan in i diskussionsgrupper. Nedan redovisas en sammanfattning av diskussionerna. Därefter följer utförargruppens reflektioner och medskick till arbetet framåt.

Sammanfattning från workshop 2025-09-26 om jämställdhet inom CAP

Projekt för mentorskap, nätverk och kompetensutveckling

Grupperna var eniga kring vikten av att stödja mentorskap riktade till kvinnor, i synnerhet unga kvinnor, för att stärka dem i rollen som företagare.

Jämställdhet som ämne ska inte vara i fokus för mentorprogrammen, utan snarare företagsutveckling. Mentorer kan med fördel vara både män och kvinnor.

Att stödja nätverk för att främja kvinnor i rollen som företagare lyftes som viktiga initiativ. En faktor som lyftes var att forskningen visar på både för- och nackdelar med att hålla grupper, såsom nätverk, exklusiva för kvinnor.

Nackdelar kan handla om svårigheter att nå ut till målgruppen, eftersom inte





alla vill delta i den typen slutna nätverk, och att fokus lätt hamnar på att kvinnor ska lära sig bli bättre entreprenörer, så som männen redan ses som. Fördelar är dock att kvinnor upplever ett tryggt forum att kunna dela erfarenheter och utmaningar med andra kvinnor i liknande situation.

Behovet av långsiktighet för att minimera andelen tid som läggs på administration lyftes som en viktig aspekt kopplat till projektfinansiering av mentorprogram och kompetensutveckling. Långsiktighet och förutsägbarhet är även viktigt för att insatsen ska få tid att etableras och skapa verklig effekt. Rådgivningen inom Greppa näringen lyftes som exempel på en insats som är bestående över tid och som ger effekt.

Vid workshopen lyftes att banker i vissa fall inte har tillräcklig kompetens för att bedöma lönsamheten i ett lantbruksföretag och att en åtgärd är att utbilda banker i vad som anses vara en tillräckligt god kalkyl för lantbruk. Alla som vill investera har inte som ambition att växa kraftigt, vilket gör att de har svårare att få stöd såsom systemet ser ut idag. Att bankerna har rätt kompetens är angeläget dels utifrån att främja att fler unga får möjlighet att investera, men även för att främja småskaliga företag som inte har ambitioner om kraftig tillväxt.

Även påverkansarbete och att synliggöra goda exempel, som komplement till andra kompetensutvecklande insatser, togs upp som värdefulla insatser. Närvarande vid workshopen menade också att man behöver kommunicera vad som görs inom området och den positiva utveckling som faktiskt sker kopplad till jämställdhet.

Investeringsstöd till en bredd av företag

I diskussionen om investeringsstöd lyftes betydelsen av att stödja en bredd av företag. Statistiskt sett driver kvinnor mer småskaliga företag jämfört med män. När det kommer till investeringsstöd är det ofta de mer storskaliga företagen, med stor tillväxtpotential, som får ta del av stöd. Att stödja en bredd av företag medför indirekt även ett ökat stöd till företag som drivs av kvinnor. Det påpekades att urvalskriterierna premierar ökad produktivitet för det enskilda företaget, men att man även bör beakta vad som på längre sikt stärker den totala produktiviteten i Sverige.

I diskussionen lyftes även betydelsen av en mångfald av företag för ökad robusthet. En möjlighet som nämndes var att ha särskilda utlysningar, för att kunna främja olika typer av företag. En aspekt som lyftes var att hur utlysningar skrivs påverkar vilka som söker och att mindre företag ofta har





svårare att söka, på grund av den komplexa processen som ofta kan kräva konsultstöd.

Deltagare från projektet FLIARA¹ nämnde att fokus för projektet varit just att skapa stöd och finansiering som främjar en mångfald av företag. Inom projektet har man även konstaterat att det stödjande systemet behöver ha kompetens inom olika typer av företag, vilket indirekt främjar kvinnors företagande.

Frågan kring högre stödnivå för kvinnor

Grupperna diskuterade om högre stödnivåer för kvinnor kan vara ett effektivt verktyg för ökad jämställdhet och för att kvinnor ska få en större del av budgeten inom CAP. Länder som Irland och Spanien har introducerat högre stödnivåer och även högre stödtak när det avser investeringsstöd där kvinnor är stödmottagare. Enstaka personer menade att det vore intressant att testa denna typ av verktyg under en begränsad period. Majoriteten av deltagarna var dock tveksamma och flera menade att åtgärder för att underlätta för unga generellt, exempelvis genom högre stödnivåer, samt åtgärder för att främja en mångfald av företag kunde vara mer effektiva.

En synpunkt som lyftes var att öronmärkning av medel till kvinnor, genom exempelvis högre stödnivå, kan förstärka bilden av kvinnor som en utsatt eller behövande grupp, vilket är negativt för utvecklingen av jämställdheten inom sektorn. Deltagarna såg även risker för att detta kunde leda till konstlade ägarförhållanden, där kvinnan får stå som ägare för att företaget ska berättigas en högre ersättningsnivå, men utan att kvinnan får reellt inflytande. En annan aspekt var att en högre stödnivå inte löser utmaningen med för få kvinnor i branschen. Samtidigt lyftes EU-kommissionens förslag om att gårdsstödet ska differentieras till grupper med olika behov som en intressant möjlighet att ta tillvara, för att särskilt rikta stöd till kvinnor.

Avbyttjänst

I diskussionerna lyftes att det är större utmaningar för ensamföretagare att hantera föräldraledighet och barnomsorg samt att systemet med förskola inte är anpassat till lantbrukares arbetstider. Stöd för avbyttjänst togs upp som en möjlig lösning, men samtidigt är rekrytering till avbyttjänster en utmaning.

¹ FLIARA, female led innovation in agriculture and rural areas, är ett EU-finansierat projekt. Projektet samlar flera samarbetspartners över Europa och syftar till att främja innovationsutveckling som drivs av kvinnor





Etableringslån för att underlätta kvinnors företagande

Etableringslån lyftes som en möjlighet som kan underlätta för kvinnor att starta företag. LRF Ungdomen har tagit fram förslag på etableringslån med en subventionerad lånedel och en bidragsdel. I sammanhanget nämndes att kvinnor i högre utsträckning driver företag inom animalieproduktion, med sämre möjligheter att få lån på grund av lägre säkerhet, till skillnad från växtodlingsföretag. I de fallen, liksom för unga generellt, skulle etableringslån kunna vara ett verktyg.

Statistik som underlag för policyutveckling

Att arbeta med insamling av data och statistik nämndes som viktiga verktyg för att visa på hur budget fördelas och för att visa på ägarstrukturen. Statistik ger på så vis underlag för policydiskussion och för att kunna identifiera var insatser behöver fokuseras. Frankrike nämndes som exempel på hur kvinnors företagande i högre utsträckning kan synliggöras i statistiken, genom att man implementerat ett system som främjar att alla partners registreras som samverkansföretag.

Övergripande inspel

En aspekt som lyftes var att jämställdhetsaspekten behöver genomsyra alla olika delar av CAP och att det inte finns något stöd eller ersättning där jämställdhetsaspekten inte ska beaktas. Det kan exempelvis handla om hur utlysningar utformas och skrivs för att framstå inkluderande, exempelvis genom att undvika ord som är manligt kodade och istället betona begrepp som mångfald, samarbete och olika typer av kompetens.

Andra inspel var att fokusera åtgärderna på sådant som inte är individbaserat utan strukturellt. Kopplat till det menade en deltagare att budgeten på en övergripande nivå behöver fördelas till den typ av interventioner som bidrar till utveckling av jämställdhet och att ur ett jämställdhetsperspektiv titta på hur budget till LEADER kontra investeringsstöd fördelas.

En synpunkt var att vara försiktig när det gäller jämförelse med andra länder och att titta för mycket på hur andra länder arbetar, eftersom många länder ligger efter Sverige i arbetet med jämställdhet. Det som fungerar väl i andra länder kanske inte är lämpligt att införa i Sverige.





Utförargruppens medskick och reflektioner

Av workshoppens diskussioner framträdde delvis olika synsätt på hur jämställdhet kan och bör integreras i kommande CAP. Utförargruppens övergripande slutsats är att det för svensk del inte finns något självklart vägval i hur jämställdhet bör integreras i den gemensamma jordbrukspolitiken. Kraftfulla åtgärder, som att genom olika verktyg avsätta en större andel av budgeten riktad till kvinnor, riskerar att ge upphov till målkonflikter. Mjukare åtgärder, som att finansiera nätverk och kompetensutveckling, kan uppfattas som mindre verkningsfulla och effekterna av dessa vara svårare att mäta. Med det sagt kan olika åtgärder komplettera varandra och i möjligaste mån bör det EU-gemensamma regelverket vara flexibelt nog för att Sverige ska kunna göra de anpassningar som är lämpliga för vår del.

En reflektion från utförargruppen är att jämställdhet fortfarande inte ses som en given del av långsiktig ekonomisk hållbarhet och att fortsatt arbete behövs för att synliggöra jämställdhet som grund för lönsamma jordbruksföretag. Hur olika aktörer kommunicerar kring jämställdhet är av betydelse för den allmänna uppfattningen om jämställdhetens roll i branschens långsiktiga utveckling. Att nyttja projektstöd för att stödja kampanjer och lyfta goda exempel för att synliggöra betydelsen av jämställdhet för ökad lönsamhet kan utgöra komplement till andra åtgärder. Denna typ av insats kan med fördel genomföras som projekt inom CAP. För att ytterligare stärka jämställdhetsperspektivet kan det övervägas att alla utlysningar inom CAP föregås av en jämställdhetsanalys, så att både språkbruk och utformning bidrar till att resurserna kommer både kvinnor och män till del.

Mentorskap, nätverk och kompetensutveckling är insatser som med största sannolikhet kan stödjas inom ramarna för CAP efter 2027. Att det rådde stor enighet på workshopen kring denna typ av insatser kan troligtvis delvis bero på att denna typ av åtgärd är mindre laddad, jämfört med att omfördela pengar eller erbjuda kvinnor högre stödnivåer. Under Landsbygdsprogrammet genomfördes tre projekt med det gemensamma syftet att öka kunskapen om betydelsen av jämställdhet för lönsamma företag. Projekten avsåg både kurser, nätverk och mentorskap. Projekten har inte utvärderats av en oberoende aktör, men projektägarna beskriver själva projekten som lyckade och menar att det finns fortsatt behov av den typen av åtgärder. Även om stöd i kommande period fortsatt kan rymma mentorskap, nätverk och liknande aktiviteter finns en utmaning i att det inte finns några krav på att projekt med syfte att främja





jämställdhet ska genomföras. Det resulterar lätt i personberoende och att insatser görs sporadiskt, om ens alls. Samtidigt innebär eventuella öronmärkningar av budgetposter ökad administration och är därför inte önskvärt. Möjligen kan en kontinuerlig uppföljning eller krav på redovisning bidra till att aktiviteter genomförs.

Vid workshoppen lyftes vid flera tillfällen vikten av ägarskifte och att snarare fokusera på ungas övertagande generellt än jämställdhet specifikt. Utförargruppen vill även lyfta fram vikten av att synliggöra både unga kvinnor och män som möjliga övertagare av jordbruksföretag. Denna typ av insatser bör kunna lämpa sig väl att genomföra i kompetensutvecklings- och informationsprojekt inom ramen för CAP. Polen och Österrike är länder som ofta lyfts fram som goda exempel när det avser ägarskiften inom jordbruket, med högre andel unga jordbruksföretagare jämfört med övriga länder i EU. Båda dessa länder har även en högre andel unga kvinnor som driver jordbruksföretag, jämfört med Sverige. I en sammanställning som Landsbygdsnätverkets analysgrupp *Hållbara Gröna Näringars* utförargrupp som arbetat med ägarskiften tagit fram, görs en jämförelse mellan Sverige, Polen och Österrike. Sammanställningen pekar på flera faktorer som bidragit till andelen unga jordbrukare i länderna. Bland faktorerna nämns stödsystem som gynnar unga, tillgång till rådgivning och stöd i samband övertagandet, lika förutsättningar för små och stora gårdar samt lägre skatt och subventioner för unga. Även om ingen särskild åtgärd pekas ut som bidragande till den högre andelen unga kvinnor, kan den en högre andel unga även medför en högre andel kvinnor. Jordbruksverkets statistik över åldersfördelningen i Sverige visar att andelen kvinnor som driver jordbruksföretag är högre för jordbrukare under 45 år. Satsningar på förnying inom jordbruket kan därmed även bidra till ökad jämställdhet inom sektorn. Ett ökat fokus på generationsväxling är även i linje med EU-kommissionens förslag till CAP efter 2027.

Högre stödnivåer för kvinnor, inom exempelvis gårdsstöd eller investeringsstöd, är en konkret åtgärd för att öka kvinnors andel av budgeten, men riskerar samtidigt att ge upphov till konstlade ägarförhållanden och uppdelning av företag. Som lyftes vid workshoppen kan det även förstärka en negativ bild av kvinnor som behövande. Utförargruppens reflektion är att en mer verkningsfull åtgärd för att stärka kvinnors företagande kan vara att arbeta för en ökad mångfald, både vad gäller storlek och inriktning, av företag som tar del av investeringsstöd. Större mångfald i företagsstrukturen kan även bidra till ökad robusthet i livsmedelskedjan. Samtidigt är konkurrensen om tillgänglig budget hård och ansökningar som avser mindre investeringar riskerar att prioriteras ned till förmån för mer omfattande sådana. Avgränsade utlysningar,



som fokuserar på andra värden än de som premieras genom befintlig beslutshandling, kan vara en väg att gå för att främja en större mångfald av företag.

Sammanfattningsvis rekommenderar utförargruppen följande åtgärder inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027:

- Kampanj- och informationsarbete för att sprida goda exempel, synliggöra positiv utveckling och vikten av jämställdhet för ökad lönsamhet
- Satsningar på projekt för nätverk, mentorskap och kompetensutveckling
- Fortsatt arbete för att främja generationsväxling
- Satsningar för att främja en mångfald av företag, vad gäller storlek och inriktning, som tar del av investeringsstöd.



Bilaga I

Deltagare i Landsbygdsnätverkets utförargrupp för jämslällldhet i jordbruket

Carolín Wallgren, Hushållningssällskapet Norrbotten-Västerbotten
(sammankallande)

Anna Blomberg, Lantbrukarnas riksförbund

Christer Yrjas, Lokal utveckling Sverige, LUS

Kristine Wiklund, Gröna arbetsgivare

Stephanie Kindbom, Jordbruksverket

Karin Bendz, Landsbygdsnätverket

Deltagare vid workshop om jämslällldhet, den 26 september 2025

Anna Helmers, Jordbruksverket

Anna Alexandersson, Linnéuniversitetet och deltagare i FLIARA

Annie Roos, Linnéuniversitetet och projektledare för FLIARA i Sverige

Elias Andersson, Sveriges Lantbruksuniversitet

Helena Kurki, Innovationscenter för landsbygden

Joakim Boström, Jämslällldhetsmyndigheten

Johan Eriksson, Sveriges grisföretagare

Johan Liljebäck, Växa Sverige

Johan Linde, reformledare CAP på länsstyrelserna

Malin Axelsson, Ödevata gård

Sebastian Remvig, LRF ungdomen

Siv Lindén, Hela Sverige ska leva

Sofia Björnsson, Lantbrukarnas riksförbund

Bilaga II

Förberedande material inför workshop om jämsällldhet inom CAP, 26 september 2025

Jordbruket står inför stora utmaningar. För att nå en hållbar och attraktiv sektor krävs att både kvinnor och män har likvärdiga möjligheter att delta och utveckla sina företag. Landsbygdsnätverket har fått en förfrågan från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet om att bidra med inspel på hur jämsällldhet kan främjas i nästa period av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP). Syftet med kommande workshop är därför att diskutera jämsällldhet i relation till CAP, med målsättningen att identifiera relevanta förslag på hur jämsällldhetsperspektivet kan beaktas och främjas i genomförandet av politiken.

Som en introduktion till workshopen har vi satt ihop ett material som berör betydelsen av jämsällldhet, hur jämsällldhet integrerats i nuvarande programperiod och vad vi vet om EU-kommissionens syn på jämsällldhetsfrågan inför nästa period. Avslutningsvis lyfter vi några illustrerande exempel från Sverige och andra länder på hur jämsällldhet kan beaktas och främjas genom CAP.

För att kommande workshop ska bli så givande som möjligt ser vi gärna att du tar del av detta dokument i förväg. Det ger en gemensam grund och säkerställer att vi kan använda workshopen till att fokusera på nya idéer och lösningar.

Den övergripande frågeställningen som kommer diskuteras är hur stöd och ersättningar inom CAP kan användas för att främja jämsällldheten inom jordbruksnäringen. Vi hoppas att du genom att ha tagit del av detta förberedande material känner dig förberedd för de kommande diskussionerna.

Vi ser fram emot din medverkan!

Betydelsen av jämsällldhet för en lönsam och attraktiv jordbrukssektor

Det finns flera vinster med att arbeta för en ökad jämsällldhet inom jordbrukssektorn. Sektorn står inför stora utmaningar, som generationsväxling, kapitalförsörjning och grön omställning. För att klara utmaningarna behövs,

bland annat, innovationer och en tillströmning av unga som vill driva jordbruk. Mångfald på arbetsplatser har visats öka innovationskraften och en inkluderande sektor, där både kvinnor och män har likvärdiga möjligheter som företagare, är väsentlig för attraktionskraften.

LRF konstaterar i sin rapport [*Gröna glastak och stövlar som skaver*](#) att kvinnor har svårare att få kapital, att ägandet i lantbruket inte är jämställt och att det finns en sexualiserad kultur inom näringen som exkluderar kvinnor. Av rapporten framgår att kvinnor äger 27 procent av jordbruksmarken, medan män äger 73 procent. Dessutom äger män oftare större fastigheter, vilket ger dem bättre förutsättningar att få lån, göra investeringar och utveckla sina företag.

LRF ser också att det finns skillnader bland unga kvinnor och unga män som vill ta över lantbruksföretag. Pojkar skattar sin kunskap om ägarskiften och att driva företag högre än flickor. Var femte flicka, jämfört med var femtonde pojke, anser sig inte ha tillräcklig kunskap för att driva lantbruksföretag, detta trots att kvinnor generellt har en högre utbildningsnivå och att andelen kvinnor på naturbruksgymnasier är två tredjedelar.

Bristande jämställdhet inom sektorn påverkar även arbetsmiljön. Enligt Arbetsmiljöverket har föreställningar om kön betydelse för säkerhetsarbete och arbetsrelaterade olyckor. Det finns siffror som visar att 90 procent av arbetsrelaterade dödsolyckor drabbar män. Det kan bero på att män är överrepresenterade inom vissa typer av jobb, men orsaken kan också vara att könsnormer och yrkesidentiteter som framhåller fysisk styrka, uthållighet, risktagande och praktisk kompetens påverkar attityder till säkerhet, risktagande och arbetsmiljö (från rapporten [*Skörda lika*](#), 2019).

I en nyligen publicerad rapport om lantbrukares psykiska hälsa konstaterar Sveriges lantbruksuniversitet att kvinnliga lantbrukare tillhör en av de grupper där man finner störst utmaningar med den psykiska hälsan. Unga lantbrukare och kvinnliga lantbrukare upplever sämre balans mellan arbete, fritid och hemsysslor jämfört med äldre, manliga lantbrukare. Fler kvinnor än män uppgav att de under de senaste 12 månaderna känt att livet inte var värt att leva ([*Lantbrukares psykiska hälsa – utmaningar, behov och förslag till insatser*](#), 2025).

Sammantaget finns det stora utmaningar när det gäller jämställdheten inom jordbrukssektorn. Att arbeta för en ökad jämställdhet är viktigt för näringens attraktionskraft, innovationsförmåga, sociala hållbarhet och, inte minst, för näringens framtid.



Jämställdhet i strategisk plan för jordbrukspolitiken 2023–2027

Sedan 2023 har Sverige, i likhet med övriga EU-länder, en strategisk plan som styr jordbrukspolitiken. Planen är en del av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) och har fokus på miljö, hållbarhet och konkurrenskraftiga företag som bidrar till trygg livsmedelsförsörjning.

Den strategiska planen för jordbrukspolitiken under perioden 2023–2027 bygger på tre övergripande mål, som alla EU-länder ska arbeta utifrån: att stärka jordbrukssektorns motståndskraft, främja miljövard och klimatåtgärder samt förbättra livsvillkoren på landsbygden.

Dessa mål har konkretiserats i nio särskilda mål, bland annat att säkerställa lantbrukarnas inkomster, öka konkurrenskraften, stärka deras position i livsmedelskedjan, klimatanpassa jordbruket, skydda miljön och biologisk mångfald, stödja generationsskiftet, bidra till en levande landsbygd och värna folkhälsa och livsmedelskvalitet. Ett tvärgående mål genomsyrar hela planen: att främja kunskapsöverföring, innovation och digitalisering inom jordbrukssektorn.

Mål 8 ”Bidra till en levande landsbygd”

Jämställdhet och icke-diskriminering ingår i särskilt mål 8 i den gemensamma jordbrukspolitiken ”bidra till en levande landsbygd”. Behoven under särskilt mål 8 som ingår i den strategiska planen är:

- Attrahera nya företagare för att utveckla nya produkter och tjänster på landsbygderna.
- Stärka affärsmässighet på landsbygderna.
- Underlätta kapitalförsörjning på landsbygderna.
- Främja en attraktiv landsbygd.

Planen omfattar mål, stöd och ersättningar för perioden 2023–2027. I Sverige är den totala budgeten cirka 60 miljarder kronor, varav EU bidrar med 45 miljarder och Sverige med 15 miljarder. Stöden och ersättningarna omfattar jordbrukarstöd, miljö- och klimatersättningar, djurvälståndersättningar samt projekt- och investeringsstöd.



Kartläggning visar brister över hur EU:s medlemsländer integrerar jämställdhet i CAP

Nyligen gjordes en kartläggning av hur EU:s olika medlemsstater integrerat jämställdhetsperspektivet i genomförandet av CAP. Även andra politikområden, som Farm to Fork och the Green Deal, analyserades. Kartläggningen visar att det finns betydande gap mellan erkännandet och hanteringen av jämställdhetsperspektivet. Även om olika policydokument ofta nämner jämställdhet, saknar de konkreta strategier, mätbara mål eller särskilda budgetar för stöd till kvinnor på landsbygden. Om du är intresserad av kartläggningen kan du hitta den [här](#). För Sveriges del är den främsta möjligheten att stärka jämställdheten under nuvarande period genom stödet till Leader och genom utlysningar av projektstöd.

Stöd och verktyg för ökad jämställdhet inom den strategiska planen, 2023–2027

Stöd till lokalt ledd utveckling genom Leader

Stöd till Leader ligger inom mål 8. Sverige har 40 Leaderområden. I varje leaderområde finns en utvecklingsstrategi som ligger till grund för utvecklingen i området. Strategin beskriver vad som behöver göras för att till exempel öka sysselsättningen, få fler nya företag och få området att bli attraktivt och konkurrenskraftigt.

Vid framtagande och genomförande av lokala strategier ska Leaderområdena beakta de övergripande principerna om hållbar utveckling, likabehandling, icke-diskriminering samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Några av Leaders främsta resultat under föregående programperiod, 2014–2020, har varit de ”mjuka” resultaten, det vill säga de resultat som inte är kvantifierbara. Exempel på sådana resultat är stärkt social tillit, sammanhållning och samverkan.

För alla stöd finns nationella indikatorer som följer upp stöden och inom Leader finns det både nationella och lokala indikatorer som följs upp och beaktar olika aspekter av jämställdhet och icke-diskriminering. Det finns även urvalskriterier inom stödet där jämställdhet beaktas på ett mer tydligt sätt än i andra stöd.



Stöd till kompetensutveckling och samarbete

Stöd till kompetensutveckling är en ämnesmässigt bred åtgärd som bidrar till samtliga särskilda mål i strategisk plan. Stödet syftar till att stärka kompetensen hos verksamma på landsbygden och att bidra till en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling. Inom stödet ryms en rad olika kompetenshöjande aktiviteter, som kurser, informationsspridning, rådgivning och fortbildning av rådgivare.

Även stödet till samarbete är en bred åtgärd, som bidrar till de flesta särskilda mål. Stödet syftar till att stödja samarbeten inom områden där den gemensamma nyttan är stor, men där incitamentet för enskilda aktörer att finansiera utvecklingsarbete är litet. Stödet till samarbete kan användas för aktiviteter som praktisknära försök och tester, metodutveckling och generellt att stimulera till ökad samverkan inom utvecklingsfrågor genom olika projekt.

Både stödet till kompetensutveckling och stödet till samarbete är indelade i tre övergripande områden: Konkurrenskraft och djurvälstånd, Miljö och klimat samt Livsmedel och besöksnäring. Inom området Konkurrenskraft och djurvälstånd anges i strategisk plan att projekten kan handla om ”betydelsen av mångfald och jämställdhet för ökad kompetensförsörjning och attraktionskraft inom yrket”. Målgruppen inom området är i huvudsak jordbrukare och aktörer med koppling till primärproduktionen.

Till skillnad från stödet till Leader finns det inte någon uppföljning av indikatorer kopplade till jämställdhet eller social hållbarhet. Däremot finns urvalskriterier som beaktar jämställdhet genom att projekt som bidrar till flera hållbarhetsaspekter får högre poäng.

Genom kompetensutvecklings- och samarbetsprojekt är det möjligt att stödja projekt för ökad jämställdhet, men det finns inga krav på att det ska göras. I nuvarande period har ännu ingen satsning med fokus på jämställdhet gjorts på nationell nivå.

Andra verktyg för ökad jämställdhet i strategisk plan

Lägre stödgränser i investeringsstöd

En åtgärd som inför nuvarande programperiod vidtogs inom ett av investeringsstöden var att inte höja stödgränset, eftersom ansökningar från kvinnor generellt omfattar lägre belopp än ansökningar från män. Genom att inte höja stödgränset förväntas fler kvinnor ha möjlighet att ta del av stöden.



Könsuppdelad statistik

Från 2023 och framåt samlar Jordbruksverket i SAM Internet in svar om kön på den som är ansvarig för driften (man/kvinna/ansvaret delas lika). Detta gör det möjligt att följa jämställdhetsutvecklingen på ett bättre sätt än tidigare. Sedan förra programperioden samlas könsuppdelad statistik in för sökanden av projekt- och investeringsstöd. Jordbruksverket rapporterar årligen statistiken till EU-kommissionen, men det finns förutsättningar att använda underlaget till mer djupgående analyser.

Urvalskriterier

När handläggande myndigheter prioriterar vilka ansökningar som ska få stöd används urvalskriterier. Inför landsbygdsprogrammet 2014-2020 undersökte Jordbruksverket om det var möjligt att ge högre poäng till kvinnor eller underrepresenterad grupp. Resultatet blev att införa en metod, där handläggare vid prioritering mellan ansökningar kan särbehandla kvinnor positivt. Möjligheten att tillämpa metoden finns kvar i nuvarande programperiod.

Av nuvarande regelverk framgår följande:

Om den handläggande myndigheten behöver prioritera mellan ansökningar ska stöd beviljas utifrån följande ordning:

1. *Högst total uppnådd poängnivå.*
2. *Högst uppnådd poängnivå för respektive urvalsmodul, där urvalsmodul med högst möjliga maxpoäng har företräde framför urvalsmodul med lägre möjliga maxpoäng.*
3. *Kvinnliga stödsökanden eller stödsökanden som är inte är äldre än 40 år.*
4. *Den ansökan som lämnats in tidigast enligt 3 §.*

Om positiv särbehandling och målkonflikter

I en rapport som Jordbruksverket publicerade 2020 konstateras att det finns ett juridiskt utrymme för positiv särbehandling av underrepresenterade grupper, i detta fall kvinnor, förutsatt att det inte sker rutinmässigt. Samtidigt finns juridiska och administrativa förutsättningar som begränsar möjligheterna till positiv särbehandling. Dataskyddsförordningen, som avser att skydda individens integritet, gör det svårare för myndigheter att samla in de uppgifter som krävs för att kunna särbehandla individer från underrepresenterade grupper.

Vidare konstaterar Jordbruksverket i rapporten att för åtgärder där den som söker stöd inte är slutanvändare av stödet, som exempelvis för vissa miljö- och klimatrelaterade ersättningar, finns det inte anledning att tillämpa jämställdhet



och ickediskriminering. De åtgärder som enbart har ett miljösyfte styr tydligt mot miljömässig hållbarhet och är därmed grundläggande för både ekonomisk och social hållbarhet. Att tillämpa positiv särbehandling av underrepresenterade grupper kan medföra att olika målbilder konkurrerar och riskerar att skapa onödiga konflikter ([Jämställdhet och icke-diskriminering som en del av hållbar utveckling](#), 2020).

Vad händer på EU-nivå kopplat till CAP och jämställdhet inför nästa programperiod?

I rapporten från den strategiska dialogen, som initierades av EU-kommissionen och som samlade en rad aktörer från Europas jordbruks- och livsmedelssektorer, uppmanas EU:s institutioner och medlemsstater att integrera ett jämställdhetsperspektiv i jordbruks- och landsbygdspolitiken. Några av de centrala rekommendationerna handlar om ledarskap och kvinnors representation, tillgång till finansiella tjänster samt datainsamling och analys för bättre kunskapsunderlag. [Här](#) hittar du rapporten från dialogen och kan läsa mer om rekommendationerna. Den strategiska dialogen utgjorde sedan underlag till [EU-kommissionens vision för jordbruk och livsmedel](#), som lanserades i februari 2025.

I visionen för jordbruk och livsmedel lyfts jämställdhet inom jordbruket som en central aspekt för att öka den sociala hållbarheten. I visionen betonar EU-kommissionen behovet av att locka fler kvinnor till jordbruksnäringen och föreslår att etablera en plattform för kvinnor inom jordbruket. Plattformen ”Women in Farming plattform” är tänkt att stärka kvinnors lika möjligheter inom jordbrukssektorn och utgöra ett forum för diskussion och lärande.

EU-kommissionen presenterade i juli 2025 ett förslag till nästa fleråriga budgetram (MFF) för 2028–2034, som inkluderar en separat budget för den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP). I samband med att detta presenterades även förslaget till förordning för CAP för 2028-2034. I förslaget syns ett jämförelsevis ökat fokus på social hållbarhet och ungas inkludering. Enligt förslaget ska gårdsstödet differentieras mellan grupper av lantbrukare eller mellan geografiska områden. Av förslaget framgår vidare att medlemsstater ska rikta stödet till de som anses vara i störst behov av gårdsstöd och kvinnor nämns som en sådan målgrupp. Enligt förslaget ska stöd till små jordbruk bli obligatoriskt. Även detta kan ses som ett sätt att främja att kvinnor får del av budgeten för CAP, eftersom kvinnor statistiskt sett äger och driver mindre jordbruksföretag.





Stöd till avbytartjänst, som föreslås vara frivilligt för medlemsstater att implementera, kan också anses främja kvinnors möjlighet att bo och verka på landsbygden på lika villkor. Enligt förslaget ska lantbrukare kunna få stöd för avbytare för bland annat graviditet och föräldraledighet.

Exempel från Sverige och andra länder på hur jämställdhet kan integreras och främjas genom CAP

Sverige

Kartläggning av jämställdheten inom den gröna näringen

Under programperioden 2014–2022 upphandlade Jordbruksverket en kartläggning av jämställdheten inom den gröna näringen. Syftet var att belysa det aktuella läget inom sektorn och att ge rekommendationer på åtgärder för en ökad jämställdhet. Resultatet blev rapporten [Skörda lika](#) (2020). Framtagandet av rapporten finansierades med medel från stödet till kompetensutveckling.

Utlisning med fokus på jämställdhet

Baserat på rekommendationer från kartläggningen gjorde Jordbruksverket en utlysning inom stödet till kompetensutveckling. Syftet var att öka kunskapen om betydelsen av jämställdhet för konkurrenskraftiga företag. Inom de tre projekt som beviljades har bland annat nätverksträffar för kvinnor och föreläsningar om ekonomi och ledarskap genomförts. Ett av projekten handlade om att genomföra digitala mentorskapsprogram för jämställda ägarskiften. Genom projekten har flera viktiga lärdomar vuxit fram som kan vara till nytta för andra som vill driva liknande initiativ. Projektägarna lyfter bland annat vikten av att fokusera på konkreta ämnen som ägarskifte, ekonomi och juridik, att engagera skeptiska aktörer samt att låta jämställdhetsfrågan genomsyra, utan att dominera.

Irland

På Irland har man initierat ett mentorskapsprogram för att uppmuntra kvinnliga entreprenörer och stötta dem i företagsutveckling.

Mentorprogrammet främjar även nätverk och att kunskap delas mellan deltagare. Programmet har varit uppskattat bland deltagarna, som upplever att det hjälpt dem utveckla sina företag.

I samband med införandet av nuvarande programperiod inrättade Irland ett investeringsstöd, i syfte att stödja olika typer av investeringar med fokus på teknik, produktivitet och hållbarhet. Investeringsstödet är öppet för alla att



söka, men kvinnor i åldern 18-67 år får både en högre stödnivå och ett högre stödtak jämfört med manliga stödmottagare.

Ytterligare en åtgärd som man arbetat med på Irland är att inom stödet till innovationer, EIP, genomföra tematiska utlysningar som specifikt riktas till kvinnliga sökande.

Vid en presentation i mars 2025 om Irlands arbete med jämställdhet inom jordbruket, förespråkade det irländska CAP-nätverket flera viktiga åtgärder. Nätverket lyfte vikten av att genomföra kampanjer för att öka medvetenheten kring jämställdhet och att utmana traditionella könsroller, men även att samla in könsuppdelad statistik. Könsuppdelad statistik gör det möjligt att följa utvecklingen inom sektorn och ger underlag för policyutveckling.

Spanien

Spanien har, precis som Irland, arbetat med flera olika typer av åtgärder för att främja jämställdhet inom jordbruket. Vilka typer av åtgärder som använts varierar något mellan de olika regionerna. Ett exempel på en konkret insats för ökad jämställdhet är att kvinnor som söker stöd för unga får upp till 15 procent mer i stöd.

När det gäller projekt- och investeringsstöd har vissa regioner i Spanien haft utlysningar riktade enbart till kvinnor och man har även infört olika stödnivåer för kvinnor och män. Spanien har dessutom infört att kvinnor kan få högre poäng i urvalskriterieprocessen och uppmuntrat innovationsprojekt där kvinnor deltar, för att öka kvinnors deltagande i innovationsarbete.

Avslutningsvis – åtgärder kan vidtas på olika sätt, och på olika nivåer för att gynna jämställdheten inom lantbruket. Frågan är vilka åtgärder vi i Sverige kan vidta inom ramen för CAP för att verka i en riktning som gynnar lönsamhet, jämställdhet och innovationskraft.